

prima instanță – V. Muntean
instanța de apel – I. Cimpoi, N. Simciuc, A. Gavrilița

dosarul nr. 2ra-140/17

ÎNCHEIERE

25 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Valentina Clevadî
Mariana Pitic, Galina Stratulat

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către avocatul Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatîi, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Vladimir Voronin împotriva lui Renato Usatîi cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, repararea prejudiciului moral, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 octombrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către avocatul Pohila Igor, în interesele lui Renato Usatîi, și menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani municipiul Chișinău din 17 mai 2016

c o n s t a t ă

La 08 august 2014 Vladimir Voronin, reprezentat de avocatul Nicolae Posturusu, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Renato Usatîi, intervenienți accesorii SRL ”Telesistem TV”, SRL ”Noroc Media” cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale, repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 09 iunie 2014 în cadrul emisiunii televizate „Ochiul Public” realizate de Noroc TV pârâtul a afirmat că: „eu consider că averea lui (Vladimir Voronin) în bani cash este nu mai puțin de 200 de mln. euro, nu mai vorbim are casă în California, are un sanatoriu privat în Karlovy Vary în Cehia, are casă în Grecia, are casă în Baden-Baden în Germania și mi se pare că încă un nu știu unde în Germania astea le are sigur. În California i-a făcut-o cadou un businessman din Federația Rusă...”.

La 25 iunie în cadrul emisiunii televizate „1+1” realizate de Accent TV pârâtul a afirmat că: „К Плахотнюку у меня сегодня претензия, как к человеку, который организовал ряд схем во время правления Воронина, и Владимир Николаевич в доле во многих проектах Плахотнюка по сей день”.

„Я уверен, что Владимир Николаевич эту передачу посмотрит. Если не посмотрит сейчас, то посмотрит завтра. Поэтому, пусть он вспомнит, для примера, историю с 7 апреля. И пусть лучше завтра на фракции расскажет, что делали у него в кабинете десятки миллионов долларов. Кстати, повстанцы тогда не дошли до кабинета Воронина – это знает вся страна. И когда Воронин встречался со мной

после 7 апреля и просил дойти до человека, который ему помог суммой в 5 миллионов долларов на предвыборную кампанию в 2009 году, он сказал, что, вот у меня после 7 апреля эти деньги забрали, и мне их не возвращают, попросите человека, который мне их дал, попросите, чтобы он повлиял, чтобы мне эти деньги вернули некоторые молдавские негодяи”.

Susține că aceste afirmații conțin date eronate și neadevărate, care nu se fundamentează pe un suficient substrat factologic. Mai mult ca atât, învinuirile aduse sunt grave și îi lezează mult reputația și bunul nume al său.

Apărarea dreptului unei persoane la onoare, demnitate și reputație profesională presupune următoarele condiții: informațiile trebuie să fie răspândite, să lezeze onoarea, demnitatea și reputația profesională și să nu corespundă realității.

Al. (2) art. 16 Cod civil prevede că, orice persoană este în drept să ceară dezmințirea informației ce îi lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională dacă cel care a răspândit-o nu dovedește că ea corespunde realității. Deci, rezultă că atâta timp cât nu se dovedește contrariul, informațiile răspândite se prezumă a fi o minciună.

Vis-a-vis de acest articol denigrator, reclamantul s-a adresat către pârât cu o cerere prealabilă, în vederea dezmințirii în public a celor relatate și prezentarea scuzelor de rigoare, însă la 07 iulie 2014 a fost prezentat un răspuns prin care s-a amplificat situația litigioasă.

Conform art. 16 al. (4) și al. (8) Cod civil, dacă informația care lezează onoarea, demnitatea sau reputația profesională este răspândită printr-un mijloc de informare în masă, instanța de judecată îl obligă să publice o dezmințire la aceeași rubrică, pagină, în același program sau ciclu de emisiuni în cel mult 15 zile de la data intrării în vigoare a hotărârii judecătorești. Orice persoană în a cărei privință a fost răspândită o informație ce îi lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională este în drept, pe lângă dezmințire, să ceară repararea prejudiciului material și moral cauzat astfel. Cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciul moral trebuie să fie rezonabil și să se determine ținându-se cont de: a) caracterul informațiilor răspândite; b) sfera de răspândire a informațiilor; c) impactul social asupra persoanei; d) gravitatea și întinderea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate; e) proporționalitatea între acordarea despăgubirilor și gradul în care reputația a fost lezată; f) gradul de vinovăție al autorului prejudiciului; g) măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate; h) publicarea rectificării, replicii sau dezmințirii până la pronunțarea hotărârii judecătorești; i) alte circumstanțe relevante pentru cazul dat.

Ca urmare a celor menționate, reclamantului i-a fost cauzat un prejudiciu moral, ca rezultat al denigrării integrității morale, manifestate prin provocarea vădit intenționată a unei stări de disconfort. Toate aceste acțiuni au ca scop final denigrarea, crearea unei imagini negative în societate și, fără îndoială, au repercusiuni asupra întregii familii, prietenilor, colegilor și susținătorilor reclamantului.

Mai mult ca atât, informația a fost preluată de zeci de agenți de presă și portaluri informaționale.

Fără a pune la îndoială dreptul exclusiv al instanței de a aprecia mărimea și întinderea prejudiciului moral, reclamantul a estimat prejudiciul moral adus lui la valoarea de 1 leu, or suma dată este una justificată, echitabilă și nu urmărește alt scop decât cel reparatoriu.

Cere reclamantul de a obliga pârâtul să facă dezmințiri a declarațiilor enunțate și anume: „eu, Renato Usatîi aduc scuze de rigoare dlui Vladimir Voronin și dezminț unele afirmații neverificate și neadevărate, utilizate la 09 iunie 2014, în cadrul emisiunii televizate „Ochiul Public” realizate de Noroc TV precum că averea lui (Vladimir Voronin) în bani cash ar fi de nu mai puțin de 200 de mln. euro și că are casă în California, sanatoriu privat în Karlovy Vary în Cehia, casă în Grecia, casă în Baden-Baden în Germania și în California”, precum și: „eu, Renato Usatîi aduc scuze de rigoare dlui Vladimir Voronin și dezminț afirmațiile neverificate, utilizate la 25 iunie, în cadrul emisiunii televizate „1+1” realizate de Accent TV și anume că: „Владимир Николаевич в доле во многих проектах Плахотнюка по сей день, пусть он вспомнит, для примера, историю с 7 апреля. И пусть лучше завтра на фракции расскажет, что делали у него в кабинете десятки миллионов долларов. Кстати, повстанцы тогда не дошли до кабинета Воронина – это знает вся страна. И когда Воронин встречался со мной после 7 апреля и просил дойти до человека, который ему помог суммой в 5 миллионов долларов на предвыборную кампанию в 2009 году, он сказал, что, вот у меня после 7 апреля эти деньги забрали, и мне их не возвращают, попросите человека, который мне их дал, попросите, чтобы он повлиял, чтобы мне эти деньги вернули некоторые молдавские негодяи””; încasarea de la pîrît a prejudiciului moral în sumă de 1 leu, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 16 octombrie 2014, a fost admisă integral acțiunea.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 06 mai 2015, a fost respins apelul declarat de Renato Usatîi și menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 16 octombrie 2014.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 septembrie 2015, a fost admis recursul declarat de Renato Usatîi, casate hotărârile judecătorești și restituită pricina spre rejudecare la Judecătoria Buiucani mun. Chișinău în alt complet de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 17 mai 2016, acțiunea a fost admisă parțial, fiind constatate declarate de Usatîi Renato expuse în cadrul emisiunii televizate „Ochiul Public” realizate de postul de televiziune „Noroc TV” la 09 iunie 2014 și anume: „Eu consider că, averea lui (Vladimir Voronin) în bani cash este nu mai puțin de 200 de mln. euro, nu mai vorbim are casă în California, are un sanatoriu privat în Karlovy Vary în Cehia, are casă în Grecia, are casă în Baden-Baden în Germania și mi se pare că încă un nu știu unde în Germania astea le are sigur. În California i-a făcut-o cadou un businessman din Federația Rusă...”, precum și declarațiile făcute în cadrul emisiunii televizate „1+1” realizate la postul de televiziune Accent TV la 25 iunie 2014 și anume: „К Плахотнюку у меня сегодня претензия, как к человеку, который организовал ряд схем во время правления Воронина, и Владимир Николаевич в доле во многих проектах Плахотнюка по сей день... Я уверен, что Владимир Николаевич эту передачу посмотрит. Если не посмотрит сейчас, то посмотрит завтра. Поэтому, пусть он вспомнит, для примера, историю с 7 апреля. И пусть лучше завтра на фракции расскажет, что делали у него в кабинете десятки миллионов долларов. Кстати, повстанцы тогда не дошли до кабинета Воронина – это знает вся страна. И когда Воронин встречался со мной после 7 апреля и просил дойти до человека, который ему помог суммой в 5

миллионов долларов на предвыборную кампанию в 2009 году, он сказал, что, вот у меня после 7 апреля эти деньги забрали, и мне их не возвращают, попросите человека, который мне их дал, попросите, чтобы он повлиял, чтобы мне эти деньги вернули некоторые молдавские негодяи”, nu corespund realității, lezează onoarea, demnitatea și reputația profesională a lui Voronin Vladimir; a fost obligat pârâtul în termen de cel mult 15 zile de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești să dezmință declarațiile expuse mai sus; a fost încasat de la Renato Usatfi în beneficiul lui Vladimir Voronin prejudiciul moral de 1 leu și 250 lei pentru achitarea taxei de stat la depunerea acțiunii, în rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 octombrie 2016, a fost respins apelul declarat de către avocatul Pohila Igor, în interesele lui Renato Usatfi, și menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani municipiul Chișinău din 17 mai 2016.

La 25 noiembrie 2016 avocatul Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatfi, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a cerut admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că, instanțele la adoptarea hotărârilor au încălcat și aplicat eronat normele de drept material privind sarcina probei, restricționând astfel libertatea de exprimare.

Conform art. 24 al. (1) din Legea cu privire la libertatea de exprimare, reclamantul are obligația să dovedească, relevant cazului, că... c) informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă; sau d) judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient.

Deci, caracterul fals și defăimător al informației nu se prezumă. Acest fapt trebuie să fie probat de reclamant. Or, acesta nu a demonstrat prin probe pertinente că informația pe care o consideră defăimătoare este în esență falsă sau judecățile de valoare pe care le consideră ponegritoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient, limitându-se doar la declarații de ordin general că afirmațiile pârâtului nu corespund realității.

Referitor la obligațiile pârâtului, Legea cu privire la libertatea de exprimare nu impune proba veridicității informației dacă pârâtul a acționat cu bună-credință și în interes public, or buna-credință se prezumă. Astfel, conform art. 24 din legea enunțată, pârâtul trebuie să dovedească, relevant cazului, doar că: c) la momentul răspândirii informației, deși a luat toate măsurile de diligență, nu putea ști că prin acțiunile sale contribuie la răspândirea relatărilor false cu privire la fapte sau a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; d) informația răspândită este de interes public.

Recurentul a făcut declarațiile, imputate dânsului ca fiind defăimătoare, cu bună-credință, fiind convins că informația este veridică, bazându-se pe un substrat factologic suficient și în interes public. Această convingere este bazată pe faptul că la materialele cauzei au fost anexate extrase din peste 30 articole publicate începând cu anul 2001 referitoare la presupusele averile/afacerile lui Voronin Vladimir care au permis recurentului să considere că informația vociferată în cadrul emisiunilor din 09 iunie 2014 și 25 iunie 2014 are un substrat factologic suficient.

În special, despre averile familiei Voronin în Karlovy Vary presa a scris încă în anul 2004 (ZDG din 12 august 2004), despre averile intimatului în Baden-Baden a declarat fostul prim-ministru al Republicii Moldova Ion Sturza într-un interviu al

ziarului Timpul din 18 martie 2014, în martie 2014 practic toată presa națională a scris despre parcul de automobile de elită care aparține familiei Voronin și care valorează 70 mln. lei, ziarul Timpul la 20 iulie 2009 a publicat un articol în care se vorbește că reclamantul a cumpărat nepoatei Katiușa un castel la Londra. La 17 noiembrie 2010 într-un interviu acordat internet-portalului moldovacrestina.md Președintele Republicii Moldova în exercițiu - Mihai Ghimpu a declarat că „averea fostului șef de stat, acumulată pe parcursul a 8 ani, se estimează la cca 2 mld. Euro”.

Deci, este incontestabil faptul că declarațiile șefului statului și a fostului prim-ministru pot fi considerate surse de informație demne de încredere. Deoarece aceste informații nu au fost dezmințite de intimat, recurentul avea toate motivele de a prezuma că informația despre afacerile și averile lui Voronin publicată în presa națională și internațională este veridică și credibilă și, deci, avea dreptul de a prelua informația dată.

Publicațiile nominalizate prezintă doar o mică parte din totalul publicațiilor referitoare la modul în care și-a exercitat atribuțiile președintele Voronin și în special la îmbogățirea pretins ilicită a familiei Voronin. Este notoriu că o mare parte a societății îl consideră responsabil (direct sau indirect) de înrădăcinarea fenomenului corupției în Moldova. Toate acestea demonstrează că declarațiile recurentului au fost făcute pe un fon informațional/substrat factologic suficient (art. 24 alin. (2) lit. c) din Legea cu privire la libertatea de exprimare).

Prin urmare, este arbitrară concluzia instanței de apel precum că declarațiile recurentului au fost făcute cu rea-credință, conștientizând că sunt false, fără un substrat factologic suficient, având doar scopuri electorale.

Recurentul consideră că informația în cauză incontestabil este de interes public. Astfel, conform art. 2 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, persoană publică este persoana care exercită funcții publice sau o altă persoană care, datorită statutului, poziției sociale sau altor circumstanțe, trezește interesul public. Art.9 alin. (4) din legea dată stipulează că, persoanele care exercită funcții publice pot fi supuse criticii, iar acțiunile lor - verificării din partea mass-mediei, în ceea ce privește modul în care și-au exercitat sau își exercită atribuțiile. Art. 11 alin. (3) la fel prevede că, dacă persoanele publice provoacă ele însele atenția asupra aspectelor din viața lor privată și de familie, mass-media are dreptul să cerceteze aceste aspecte. Or, intimatul Vladimir Voronin în perioada anilor 2001-2009 a deținut funcția de Președinte al Republicii Moldova, iar actualmente este deputat al Parlamentului Republicii Moldova și liderul fracțiunii PCRM. Respectiv, toată informația referitoare la personalitatea intimatului este de interes public.

Problemele identificate de CEDO ca fiind de interes public general includ: examinarea cauzelor în justiție, mediul înconjurător, sănătatea publică, abuzul de putere din partea poliției, cruzimea față de animale, proasta gestionare a patrimoniului public, comportamentul ilegal al procurorilor, corupția funcționarilor de stat și activitățile entităților comerciale puternice (*Steel și Moris v.s. Regatul Unit, cererea nr. 68416/0115 mai 2005 alin. 94*).

Articolul 10 § 2 din CEDO lasă foarte puțin loc restricțiilor care vizează dezbateri asupra unor chestiuni de interes general (*Lingens c. Austriei, Castells c. Spaniei, Thorgeir Thorgeirson c. Islandei*). Dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai în cazul unei informații sau idei care sunt primite în mod favorabil sau privite ca inofensive, sau ca o chestiune de indiferență, dar și al celei care ofensează,

șochează sau deranjează. (*Hotărârea CEDO din 24.02.1997 în cazul De Haes and Gijssels c. Belgiei, § 47*).

Este fundamental, într-o societate democratică, să fie protejată desfășurarea liberă a dezbaterii politice. Curtea acordă cea mai mare importanță libertății de exprimare în contextul dezbaterii politice și consideră că nu s-ar putea aduce restricții unui discurs politic fără motive imperioase. A permite restrângerea libertății de exprimare în domeniul discursului politic într-un caz sau altul ar afecta, fără îndoială, respectarea libertății de exprimare în general în statul vizat (*Brasilier c. Franței; Feldek c. Slovaciei*).

În ceea ce privește limitele criticii admisibile, ele sunt mai largi cu privire la un om politic care acționează în calitate de persoană publică, decât cu privire la un simplu cetățean. Un om politic se expune inevitabil și conștient unui control atent al faptelor și gesturilor sale și trebuie să arate o mai mare toleranță în această privință. El are desigur dreptul la protejarea reputației sale, dar imperativele acestei protecții trebuie să fie puse la balanță cu interesele liberei discuții a chestiunilor politice, excepțiile la libertatea de exprimare impunând o interpretare restrictivă (*Oberschlick c. Austriei (nr. 1); Vereinigung demokratischer Soldaten Österreichs și Gubi c. Austriei*).

Prețioasă pentru orice persoană, libertatea de exprimare este deosebit de importantă pentru partidele politice și membrii lor activi (*Partidul comunist unificat din Turcia ș.a. c. Turciei*).

În consecință, ingerințele în libertatea de exprimare a unui om politic, membru al unui partid de opoziție, impun Curții un control din cele mai stricte (*Castells c. Spaniei; Jerusalem c. Austriei, Incal c. Turciei*). Or, recurentul a făcut declarațiile imputate lui ca fiind defăimătoare în calitate de om politic, lider al unui partid politic de opoziție (Partidul Nostru).

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii, sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de avocatul Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatîi, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de avocatul Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatîi, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de avocatul Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatîi, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e

Recursul avocatului Igor Pohila, în interesele lui Renato Usatîi, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Valentina Clevadi

Judecătorii

Mariana Pitic

Galina Stratulat